

לשר הפנים הנכנס יש עשר סיבות לא לאשר את "נוהל הערים האסורות" של השרה היוצאת

ביום פיזור הכנסת פרסמה השרה היוצאת שקד נוהל חדש שמגביל העסקת מבקשי מקלט ב-17 ערים. על רקע השלכות הנוהל וההתנגדויות הרבות לו, לרבות מצד מעסיקים ורשויות מקומיות, ביקש לאחרונה שופט בית המשפט המחוזי להמתין עם ההכרעה בעתירות נגד הנוהל כדי לאפשר לשר הפנים הנכנס לבחון אותו. משרד הפנים הסכים לבקשה.

לשר הפנים הנכנס יש לפחות עשר סיבות לא לאשר את הנוהל:

1. אין לאשר נוחל כה מורכב בבהילות וללא בחינה רצינית: כרגע תאריך תחילתו של הנוהל, אחרי שתי דחיות בהסכמת משרד הפנים, הוא 1.2.2023. המשמעות היא ששר הפנים יידרש לאשר את הנוהל באופן מידי, באחד מימיו הראשונים בתפקיד, כך שלא תינתן לו שום שהות לבחון את הדברים לעומק.
2. הנוהל גובש ללא היוועצות עם משרדי ממשלה שונים או עם רשויות מקומיות: במהלך ההליכים המשפטיים במחוזי התברר שהנוהל גובש באופן פנימי ברשות האוכלוסין, מבלי להיוועץ באף גורם חיצוני. לא נועצו במשרד הכלכלה, למרות שהנוהל משפיע על מגוון ענפים במשק. לא נועצו במשרד המשפטים, למרות שהנוהל נוגע בסוגיות מורכבות מתחומי המשפט החוקתי, המנהלי והבין-לאומי. לא נועצו במשרד החינוך, למרות שהנוהל פוגע בפליטים צעירים בוגרי מערכת החינוך ועתיד לפגוע בפליטים ילדים הלומדים בה כעת ויהפכו לבוגריה בקרוב. לא נועצו במעסיקים, לא נועצו בנציבות האו"ם לפליטים או בארגוני סיוע לפליטים ולא נועצו אפילו במרכז השלטון המקומי או בעיריות שאמורות להיות ה"מוטבות" העיקריות של הנוהל.
3. עיריות שונות ומרכז השלטון המקומי מתנגדים לנוהל: עוד לפני תחילת ההליך המשפטי התגלה שעיריית תל-אביב מתנגדת בתוקף לנוהל, למרות שהנוהל מתיימר "להקל" ו"לסייע" לערים ובראשן תל-אביב. במהלך ההליך המשפטי התברר שמרכז השלטון המקומי מתנגד גם הוא לנוהל.
4. הנוהל לא מגשים את התכלית המוצהרת שלו: התנגדות העיריות אינה מפתיעה לאור הכשל הלוגי הגלום בנוהל. תכליתו המוצהרת של הנוהל היא "למנוע את השתקעותם של הזרים במרכזי הערים ולהקל על תושבי אותן הערים". אבל כפי שמשרד הפנים מדגיש, האיסור הוא על עבודה בערים, לא על מגורים בהן. הוא צפוי לפגוע בתושבי הערים ולא "להקל" עליהם, שכן הוא צפוי להוסיף אבטלה וייאוש לסביבתם. אין להתפלא על כך שהעיריות לא רואות יתרונות בנוהל שיביא לפיטורים ואבטלה של תושביהן, לפגיעה בעסקים הפועלים בתחומן ולפגיעה במרקם הקהילתי של קהילות שחיות בתחומן. וגם אם הנוהל היה מגשים את התכלית ומביא לעזיבה של העיר, לאן הם יעזבו? הנוהל מונה 17 ערים, רובן במרכז. כלומר הגשמתו האידיאלית של הנוהל תביא לעזיבת המפוטרים אל ערי הפריפריה, חלקן עניות ומוכות אבטלה הרבה יותר מהערים האסורות. לכן גם התנגדות מרכז השלטון המקומי איננה מפתיעה.
5. התכלית המוצהרת של הנוהל ממילא פסולה: אם אין משמעותה של "מניעת השתקעות" עזיבה של העיר, משמעותה היא ככל הנראה "מניעת תחושת נוחות". כלומר ציפייה שמבקשי המקלט יפנימו את זמניו, יפנימו את היחס אליהם כאל חפץ שיכול להיות שימושי בתנאים מוגבלים ולמטרות מוגבלות ויתנהגו בהתאם. אחרי יותר מעשור של חיים בישראל תחת הגנה קבוצתית, תכלית כזאת היא פשוט לא חוקית ולא מוסרית. אגב, התכלית האמיתית של הנוהל, אותה חשפה שרת הפנים בתקשורת, היא אפילו יותר שערורייתית: לגרום להם לעזוב את ישראל, וזאת למרות שישראל מעניקה להם הגנה ומכירה בכך שאין אפשרות לגרש אותם לארצות המוצא שלהם.
6. הנוהל יפגע במעסיקים ממגוון ענפי משק: בין יתר המתנגדים לנוהל, שהביעו התנגדותם בתקשורת ובעתירות, אפשר למצוא מסעונים, תעשיינים, סוחרים וחברות ניקיון. כל אלו שמכירים מקרוב את המחסור הקשה בעובדים בישראל, בטח בעבודות הפיזיות הקשות שבהן עובדים פליטים רבים, לא מבינים כיצד יתכן שרשות שאין לה הידע והסמכות לקבוע מדיניות כלכלית משיתה עליהם גזירות.

7. הנוהל סותר את הצהרת שר הפנים דאז דרעי: בהליך משפטי בבית המשפט העליון בנושא המגבלות הגיאוגרפיות שהוטלו על משוחררי "חולות" (בר"ם 1126/18, פסק דין מיום 30.9.2021), הבהיר שר הפנים דאז אריה דרעי שהוא החליט מפורשות "לא להרחיב את מדיניות הטלת המגבלות הגאוגרפיות על כלל אוכלוסיית מבקשי המקלט".
8. הנוהל מתעלם מהנחיות בג"צ: באותו הליך משפטי, שדן כאמור במדיניות אחרת, מצומצמת הרבה יותר, בית המשפט הורה למשרד הפנים ליצור נוהל בנושא על מנת לצמצם את הפגיעה במבקשי המקלט משוחררי חולות שעליהם הוטלו המגבלות הגיאוגרפיות. בין היתר, דרש בית המשפט שבנוהל ייקבעו קריטריונים ברורים להטלת המגבלות, מנגנון ערעור וקריטריונים לקבלת ערעורים. הנוהל החדש מתעלם מכך ובניגוד לכוונת פסק הדין אף מרחיב את רשימת הערים ואת האוכלוסייה שעליה הוא יחול.
9. אין נוהל כזה באף מדינה מערבית אחרת: מדינות אחרות שמטילות מגבלות גיאוגרפיות מטילות אותן על מבקשי מקלט שזה אך הגיעו, לא תולשות אנשים מחייהם אחרי יותר מעשור; מגבלות גיאוגרפיות במדינות אחרות הן לא לנצח, אלא תחומות בזמן; הן מלוות בסיוע סוציאלי ותמיכה, על מנת לוודא שמבקשי המקלט משתלבים באופן מיטבי במקומות שקולטים אותם; והן מוטלות על רקע מערכות מקלט מתפקדות, שמעניקות מעמד פליט למי שזכאי לו ואף, לרוב, נתיב להתאזרחות, ולא על רקע בקשות מקלט שמתייבשות על המדף מעל עשור.
10. הנוהל מפר את אמנת הפליטים: הנוהל מפר את סעיף 17(2) באמנת הפליטים שקובע מפורשות שלא ניתן להטיל מגבלה על תעסוקת מי ששוהים במדינה באופן חוקי (כלומר באשרה) במשך שלוש שנים ומעלה. בשל ההפרה הזו נציבות האו"ם לפליטים בחרה באופן חריג לצרף חוות דעת נגד הנוהל לעתירה המתנהלת במחוזי.

עשר סיבות מצוינות להתנגד לנוהל, ועוד לא אמרנו מילה על הנזקים הקשים שהוא יגרום לאנשים, נשים וילדים למודי התעמרות, ששוהים בישראל באופן חוקי מעל עשור, מוגנים מפני הרחקה אבל משוללים זכויות וסיוע וחשופים לגחמות פוליטיות.

לפרטים נוספים:

ד"ר שני בר-טוביה, פורום ארגוני הפליטים ומבקשי המקלט בישראל

shani.refugeeforum@assaf.org.il, 052-4336487